

typen (video), de combinatie van kwalitatieve en kwantitatieve data-analyse met één programma, vergelijking van analyseprogramma's binnen een specifieke discipline (psychologie) en toepassingen van specifieke programma's voor specifieke onderzoekstypen, zoals linguïstisch onderzoek. Dit maakte mij weer eens bewust van de grote verscheidenheid aan vormen van analyse en theorievorming in de sociaalwetenschappelijke onderzoekswereld.

Kortom: de conferentie was een geslaagde onderneming, met name ook door de samenwerking die is ontwikkeld met andere organisaties op het terrein van kwalitatief onderzoek. Dat biedt uitzicht op meer samenwerkingsprojecten en evenementen in de toekomst.

Een frisse duik in de software

Cas Barendregt

Eerdere KWALON-studiedagen had ik aan mij voorbij laten gaan. Maar deze keer ging het over kwalitatieve analyse software, en omdat we 'op de zaak' onlangs twee licenties van Nvivo hadden bemachtigd, wilde ik graag gaan. Veel van het onderzoek dat we doen, is kwalitatief van karakter, maar meestal weinig academisch. Bovendien merkte ik dat ondanks de beschikbaarheid van NVivo ik verknocht ben aan de tekstverwerker, spreadsheet en, hoe heet zoiets, het programma waarmee je mappen en bestanden organiseert. Met deze drie-eenheid organiseer ik meestal mijn tekstuele data. Bovendien had ik bij de paar keer dat ik van dergelijke analyseprogramma's gebruikmaakte, gemerkt dat ik na het open coderen en het hiërarchisch organiseren ervan, min of meer klaar was. Althans de reflecties op de data deed ik in de tekstverwerker, daarbij overigens wel steeds de inmiddels georganiseerde data raadplegend. NVivo (en Ethnograph) gebruikte ik vooral als 'storage and retrieval'-hulpjes. Ik wilde ook naar deze conferentie om mezelf te stimuleren vaker van NVivo gebruik te maken en meer van de mogelijkheden te profiteren. Kortom, ik kwam om te halen en minder om te brengen.

Het was fijn om op de Universiteit van Humanistiek te gast te zijn. Klein en betrokken, een beetje rommelig ook, ik voelde me er thuis. Maar de UvH is ook ambitieus op het gebied van kwalitatief onderzoek en dat was een van de redenen om gastheer te zijn van deze conferentie.

The experiment

Geef de ontwikkelaars van de software een berg data over de kredietcrisis, een onderzoeksvraag en laat ze hun gang gaan en dan ons vertellen hoe ze dat hebben aangepakt en welke hindernissen ze tegenkwamen. Petje af voor de mensen/bedrijven die op deze

uitnodiging zijn ingegaan. Een prachtig idee dat de twee conferentiedagen tot een coherent geheel smeedde.

Het viel op dat de presentatoren van de commerciële software zeer vaardig zijn met ‘hun’ software. Ze hebben op talloze workshops en cursussen demonstraties gegeven. Te snel naar mijn zin joegen ze hun werkproces er doorheen. Supersnel klikken, slepen en switchen tussen programma’s bracht mij niet de beoogde helderheid. Bovendien kennen deze vertegenwoordigers hun software zo goed, dat ze zich waarschijnlijk niet meer bewust zijn van de eventuele beperkingen, ze werken er gewoon omheen. Jammer ook dat de geluidsinstallatie van de zaal erg slecht was en het zonnetje de projecties verbleekte.

Uit de zaal kwam de ‘waarschuwing’ dat onderzoekers bij de verantwoording van hun analysemethode zich moeten blijven realiseren vanuit welke theoretische achtergrond ze de data hebben benaderd, en niet kunnen volstaan met de opmerking ‘de interviews zijn met software programma X geanalyseerd’. Grappig in dit verband is dat de software makers (of hun vertegenwoordigers) spreken van een ‘pragmatic approach’, een ‘non theoretical approach’ of ‘explorative approach’ als ze hun analyse van ‘the experiment’ verantwoordden. Dat zal ik onthouden want zo gaat het in mijn beroepspraktijk ook, weinig theoretisch, qua inhoud en qua analysebenadering. Tegelijkertijd, moet ik toegeven, daagde deze KWALON-conferentie me uit om mij bewuster met de methodologische achtergrond van mijn werk bezig te houden. Het is meer uit gewoonte en routine (en misschien ook wel boerenverstand) dat mijn benadering telkens teruggrijpt op elementen van de *grounded theory* dan dat het een bewuste keuze is.

Meet the developers

De niet-commerciële software (Cassandra, tekst en Transana, video) missen misschien de allround kracht van de commerciële software, maar het was erg fijn de makers zelf in actie te zien en hoe ze met liefde voor hun product en passie voor het kwalitatieve onderzoek ‘the experiment’ zijn aangegaan. Ik vond hun bijdrage echt iets toevoegen. Misschien nog wel het meest omdat een van hen (David Woods, Transana) daadwerkelijk onderzoeksresultaten presenteerde. Die resultaten beantwoordden weliswaar niet direct de onderzoeksvraag, maar lieten wel zien hoe de combinatie van verbeeldingskracht en data een origineel en geloofwaardig resultaat opleverde. Dat maakt kwalitatief onderzoek inspirerend.

Ik vond de keuze van de organisatie om de deelnemers de gelegenheid te geven de software-ontwikkelaars te ontmoeten en ze vragen te stellen over de software een goede. Als weinig ervaren NVivo-gebruiker leerde ik dat tekstfragmenten coderen eenvoudig kan met ‘drag and drop’ en niet alleen, zoals ik altijd deed, met een complexe sneltoets plus een muisklik. Het inschrijfgeld was terugverdiend.

Welke software is het beste?

Op basis van de verschillende sessies die ik volgde, en waarin telkens wel één of meer aspecten van verschillende software werden belicht, concludeer ik dat de commerciële software (Atlas-ti, Nvivo, MAXqda) prima allround programma's zijn waarmee je kunt coderen, organiseren, memo's schrijven en je analyses modelmatig kunt ordenen en presenteren. Net als bij elke software kost het wat tijd om vertrouwd te raken met de *interface* en je weg te vinden in de mogelijkheden. Daarom voel ik me weinig geroepen om allerlei verschillende programma's te installeren. Wanneer je eenmaal routine hebt opgedaan met een programma, kun je daarmee verschillende onderzoeksprojecten organiseren en analyseren. Dat was een geruststellend inzicht waar ik mee naar huis ging.

Volgend jaar weer?

Werkend in een projectorganisatie beklag ik me er wel eens over dat een project goed wordt geëvalueerd als de deadline is gehaald en de opdrachtgever tevreden is. Ik zeur dat er te weinig aandacht is voor theorie en methode. Op deze KWALON-conferentie werd ik op mijn wenken bediend, zozeer zelfs dat ik erachter kwam dat ik toch geen academicus ben. Kwalitatieve methoden staan bij mij in dienst van het project en staan niet op zich. Niet voor niets zegde ik eind vorig jaar mijn KWALON-abonnement op. Toch is het goed om je als pragmaticus, met weinig benul van methodiek, af en toe onder te dompelen in methodologische kwesties. Ik ben benieuwd wat het programma van volgend jaar zal zijn.

Reflecteren, participeren, leren

Het symposium bij de dubbeloratie van Tineke Abma en Guy Widdershoven op 9 september 2010, Vrije Universiteit te Amsterdam

Willemijn Krebbekx, Fijgje de Boer en Famke van Lieshout

Ter gelegenheid van de dubbeloratie van Tineke Abma en Guy Widdershoven werd door het VU Medisch Centrum een symposium georganiseerd onder de titel 'Reflection and Participation in Health Care'. Er waren vier prominente onderzoekers op het gebied van participatief actie-onderzoek, evaluatie en ethiek uit de Verenigde Staten en het Verenigd Koninkrijk uitgenodigd. Ieder van hen gaf een master class in de ochtend en verzorgde 's middags een lezing op het symposium. In dit verslag berichten we vooral over bijdragen die relevant zijn voor de kwalitatieve onderzoeksbenadering en staan we kort stil bij de oraties.